

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

Власенко В. М., канд. іст. наук;
Дегтярьов С. І., д-р іст. наук;
Король С. М., канд. політ. наук;
Куліш А. М., д-р юрид. наук;
Лобко Н. В., канд. іст. наук;
Нестеренко В. А., канд. іст. наук;
Піскун В. М., д-р іст. наук;
Семенов В. М., канд. наук з держ. упр.;
Сухонос В. В., д-р. юрид. наук.

Видання рекомендоване до друку рішенням вченої ради
Навчально-наукового інституту права СумДУ
(протокол № 11 від 11.05. 2017 р.)

**Суспільно-політичні процеси на українських землях:
історія, проблеми, перспективи** : матер. IV Всеукр. наук.-
практ. конф. : у 2 част. (Суми, 19 травня 2017 р.) / ред. колегія :
В. М. Власенко, С. І. Дегтярьов та ін. – Суми : Сумський
державний університет, 2017. – Ч. 1. – 100 с.

До збірника увійшли наукові статті та повідомлення викладачів, студентів, учених та аспірантів ВНЗ і наукових установ, виголошені в рамках IV Всеукраїнської науково-практичної конференції «Суспільно-політичні процеси на українських землях: історія, проблеми, перспективи» (Посвідчення УкрІНТЕІ № 703 від 5 грудня 2016 р.), присвяченої актуальним питанням суспільно-гуманітарних наук.

ТРАНСФОРМАЦІЯ ІНСТИТУТУ ДЕРЖАВНОЇ СЛУЖБИ УКРАЇНИ В УМОВАХ ПЕРЕХОДУ ДО КОНЦЕПЦІЇ «GOOD GOVERNANCE»

Глобальні трансформаційні процеси суспільно-політичного та соціально-економічного характеру, що відбулися у більшості розвинених країнах світу наприкінці ХХ століття, зумовили необхідність докорінного перегляду численних теорій і понять, відмови від застарілих моделей державного управління та пошуку нових альтернативних підходів до розуміння врядування в цілому та функціонування інституту державної служби, зокрема. Одним із таких новітніх підходів стала концепція «*good governance*» (добре/належне врядування, належне управління), яка на сьогодні є провідною та загальновизнаною в європейській практиці публічного врядування.

У свою чергу, позиціонування України як демократичної, соціальної, правової держави, що обрала європейський напрямок розвитку і стратегічний курс на здійснення глибинних структурних перетворень у всіх сферах суспільного життя, обумовлює необхідність вивчення сучасного досвіду модернізації державної служби. Особливої актуальності дане питання набуває у зв'язку з процесами адаптації державного управління до стандартів Європейського Союзу та проведенням адміністративної реформи в Україні. При цьому, створення нової, властивої національним реаліям, ефективної, відкритої та підконтрольної громадянам моделі державної служби, яка б відповідала викликам сьогодення, можливе лише за умови переосмислення її ролі в суспільстві та зміни домінуючої дотепер ідеології «панування держави» над людиною до нової ідеології

«служіння держави» інтересам людини, що фактично і покладено в основу концепції «*good governance*».

Концепція «*good governance*» сформувалася у західній політико-управлінській науці на рубежі 80-х – 90-х рр. ХХ ст. та замінила концепцію нового державного менеджменту. Прихід нової концепції був пов'язаним з тим, що саме в цей час відбувається зміна ролі держави (або уряду в широкому розумінні) у процесах управління суспільством. Упродовж усього ХХ ст. держава розросталась і бюрократизувалась, а тепер настав час повернення цих процесів у зворотному напрямі [1]. Тому в цей час змінюється спосіб урядової діяльності: замість «правити», вона «скеровує», зменшується обсяг її функцій, значна їх частина стає надбанням суспільства. Межі між трьома секторами – публічним (урядовим, політичним), приватним та громадським – розмиваються, а форми взаємодії, втручання і контролю примножуються. Ефективність управління при цьому не знижується, а зростає завдяки тому, що ним займаються зацікавлені суб'єкти.

Сам термін «*governance*» увійшов в науковий обіг в дев'яностих роках минулого століття і швидко набув популярності. Серед науковців з'явилася безліч різних трактувань змісту цього поняття. Так, Дж. Грехем визначає його як спосіб або модель управління, що дозволяє досягти саме тих соціальних та економічних результатів, які становлять інтерес для громадян [2].

Т. М. Безверхнюк визначає «*good governance*» як механізм забезпечення функціонування суспільства як цілісної саморегульованої системи, спосіб реалізації публічної влади, завдяки якому досягаються: відповідність публічної політики потребам суспільного розвитку; реальна участь громадян у виробленні та реалізації публічної політики; об'єднання потенціалу всіх трьох секторів (влада, бізнес, громадськість);

постійний контроль різних сегментів суспільства за публічною владою [3].

Таким чином, загальний зміст концепції «*good governance*» полягає в тому, що державне управління втрачає колишню жорсткість, деталізованість і регламентованість, воно базується в основному на горизонтальних, а не на вертикальних зв'язках між урядовими органами, асоціаціями громадянського суспільства та бізнесом. Подібне управління відрізняється як від простого адміністрування, при якому джерелом політичних рішень виступає виключно політичне керівництво, так і від ринкової моделі з її акцентом на торговій угоді, де кожен учасник намагається максимізувати свою вигоду. Реалізуючись за допомогою переговорів між державними та недержавними структурами, воно здатне ефективніше задовольняти суспільні потреби та приймати соціально значущі рішення.

До основних складових концепції належного управління більшість сучасних західних вчених відносять: конституційний лад; демократичні вибори; повага до прав людини; влада закону (правопорядок); політична відкритість; стабільність і зрозумілість законів; терпимість, справедливість; громадська участь; суспільні видатки, спрямовані на досягнення суспільних (публічних) цілей; незалежність судів; прозорість діяльності влади; відсутність корупції; активні та незалежні засоби масової інформації; свобода інформації; компетентність органів влади; політична нейтральність органів влади (державна служба, основана на заслугах); підзвітність влади суспільству із загальнозначущих питань [4, с. 11].

Таким чином, розробники концепції «*good governance*» врахували тенденцію до надання усе більшої ваги такому суб'єкту врядування як громадськість, особливо в країнах, які ставали на шлях демократії. Наголос було зроблено на тому, що при реформуванні державної служби потрібно йти на розширення кола суб'єктів управлінського процесу, залучення до

нього структур громадянського суспільства та бізнесу, налагодження інформаційно-комунікативної взаємодії з соціумом задля врахування наявних запитів і надання більш якісних послуг. Тому дана концепція по-новому формулює принципи та стандарти на яких має функціонувати оновлений інститут державної служби: це не лише впорядкованість і раціональність, не лише ефективність, підзвітність і підконтрольність, але й відкритість, доступність (інклюзивність), чутливість до вимог громадян, їхніх потреб і запитів, а отже – справедливості.

Тож в умовах переходу до концепції «*good governance*» трансформація інституту державної служби має здійснюватися в напрямку наповнення державного управління гуманітарною та соціальною складовою, а діяльність державних службовців має відповідати не лише вимогам професіональності та ефективності, але й бути відкритою, доступною, підзвітною і підконтрольною, а отже, чутливою до вимог громадян, їхніх потреб і запитів. Тому сприяння розвитку нових форм взаємодії громадян із органами публічної влади та повноцінне запровадження у національну правову систему електронного врядування та електронної демократії стане наступним кроком на шляху до євроінтеграції.

1. *Колодій А.* Концепція публічного (нового) врядування в її застосуванні до демократичних і перехідних систем / А. Колодій // Демократичне врядування: науковий вісник ЛРІДУ НАДУ при Президентові України. – 2013 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.lvivacademy.com/visnik10/fail/Kolodij.pdf>

2. *Graham J.* Governance Principles For Protected Areas / J. Graham, B. Amos, T. Plumtre // Policy Brief. – № 15. – Ontario (Canada): Institute on Governance, 2003. – Рр. 6.

3. *Безверхнюк Т. М.* Європейські стандарти врядування на регіональному рівні: монографія / Т. М. Безверхнюк, С. Є. Саханенко, Е. Х. Топалова / за заг. ред. Т. М. Безверхнюк. – Одеса: ОРІДУ НАДУ, 2008. – 328 с.

4. *Plumtre T.* Governance and Good Governance: International and Aboriginal Perspectives [Electronic resource] / T. Plumtre, J. Graham // Institute On Governance. – 1999. – December 3. – 27 p. – Access mode : <http://dspace.cigilibrary.org/jspui/bitstream/123456789/11075/1/Governance%20and%20Good%20Governance.pdf?1>.